

A detailed oil painting of a young man with dark hair and light eyes, wearing a dark coat and a scarf. The background is a textured, warm brown color.

*160.
rocznica
śmierci
Józefa
Lompy*

29 marca 2023

160.
rocznica
śmierci
Józefa
Lompy

1863

2023

Josef Lompa
Kumack przysięgły
sądowy .

Szanowni Państwo

Postać Józefa Lompy trwale związana jest z Gminą Woźniki. To w Lubszy, a później w Woźnikach, mieszkał i pracował przez ponad 40 lat – aż do swojej śmierci. Swoją działalnością publicystyczną, edukacyjną i etnograficzną wywarł znaczący wpływ na historię Śląska. Warto jednak pamiętać, że jako nauczyciel i tłumacz służył swoją pracą zwykłym mieszkańcom tej ziemi. Rozwijał szkolnictwo, opisywał lokalną historię, ludowe opowieści oraz wspierał tych, którzy szukali u niego pomocy. Wdzięczni mieszkańcy całego regionu przez dziesięciolecia krzewili pamięć o swoim dobrodzieju. W Lubszy i Woźnikach utrwaliły ją liczne pomniki i tablice, a dwie szkoły podstawowe obrały Lompę na swojego patrona. Cieszę się, że społeczność naszej gminy, a zwłaszcza młodzież szkolna, dba o grób oraz miejsca pamięci tego wybitnego Ślązaka. W minionym roku w Lubszy, w ramach funduszu sołeckiego, przeniesiono pomnik Józefa Lompy. Jestem przekonany, że nowa lokalizacja tego monumentu ułatwi uczniom miejscowej szkoły utrwalanie pamięci o swoim Patronie poprzez cykliczne uroczystości i obchody.

Michał Aloszko
Burmistrz Woźnik

Józef Lompa

29.06.1797 - 29.03.1863

Górnośląski działacz, nauczyciel, publicysta, pionier oświaty ludowej oraz etnografii. Prekursor procesu polskiego odrodzenia narodowego na Górnym Śląsku oraz autor polskich podręczników szkolnych, ponadto współpracownik wielu ówczesnych pism, prozaik, poeta, tłumacz. Ponad 30 lat swego życia związał z Lubszą, w której zamieszkał wraz z rodziną. Przyczynił się do rozwoju tutejszej szkoły podstawowej, gdzie pracował na posadzie nauczyciela, oprócz tego pełnił funkcje pisarza gminnego i organisty. W Lubszy rozpoczął swą działalność pisarską, społeczną oraz narodową.

Związany był z bytomskim wydawnictwem „Dziennik Górnośląski”, broniącym praw i języka ludności polskiej. W 1848 roku był inicjatorem założenia Towarzystwa Nauczycieli Polaków oraz Towarzystwa Pracujących dla Oświaty Ludu Górnośląskiego w Bytomiu, współzałożycielem Towarzystwa Nauczycieli Polaków w Bytomiu. Domagał się nauki języka polskiego oraz historii Polski w szkołach. Był także zaangażowany w ideę tworzenia polskich bibliotek na Śląsku. Zapoczątkował systematyczne gromadzenie śląskich pieśni i prozy ludowej. Przez cały okres pracy w szkole zaangażowany był w twórczość literacką.

Dorobek pisarski Józefa Lompy szacowany jest, w zależności od źródła, na 50 do około 100 utworów napisanych w języku polskim. Obejmuje wiersze i prozę, podręczniki szkolne, poradniki z zakresu oświaty rolniczej, dzieła religijne, prace historyczne i etnograficzne, artykuły publicystyczne.

POMNIK JÓZEFA LOMPY
NA WOŹNICKIM RYNKU
ODSŁONIĘTY W 1958 ROKU

Budowy Pomnika Józefa Lompy
w Woźnikach

W rocznicę 100-lecia urodzin i 40-lecia śmierci
budziela i krzewiciela
polskości na Śląsku — Józefa Lompy
w dniu 19 października 1958 r. nastąpi

ODSŁONIĘCIE POMNIKA

Program uroczystości:

Godz. 10-11.30 spotkanie naukowców i artystów
współzawodniczą z literaturą (w szkole podst.)
Godz. 12 - 13 odsłonięcie pomnika
Godz. 14.30-16 występ zespołu Filharmonii z Zabrze.

Komitet Budowy

Wśród głównych nurtów jego twórczości wymienić można publicystyczny i popularnonaukowy, których zadaniem była edukacja ludności na Śląsku. Jest autorem przede wszystkim dzieł o charakterze historycznym i etnograficznym, poświęconych głównie historii Śląska i miast śląskich, a także podręczników do nauki szkolnej. Wyróżnić można także nurt beletrystyczny; Lompa chcąc zapobiec zniszczeniu wielu dawnych pieśni, dzieł sztuki Górnego Śląska, spisał w sywych książkach około 191 baśni i legend śląskich.

W publikacjach prasowych występował pod pseudonimem A. Mieczynski, pisał m.in. do „Tygodnika Cieszyńskiego”, „Tygodnika Polskiego” w latach 1845-46, „Dziennika Górnos Śląskiego” (1848-49), „Telegrafu Górnos Śląskiego”, „Szkoły Polskiej (1849-53), „Gwiazdki Cieszyńskiej”.

Józef Lompa zmarł 29 marca 1863 roku w Woźnikach. Jego grób znajduje się tuż obok woźnickiego kościoła cmentarnego pod wezwaniem św. Walentego przy ul. Tarnogórskiej.

Wybrane publikacje:

- „*Powieści gminne śląskie*”
- „*Historia o Gryzeldzie i margrabi Walterze*”
- „*Klechdy, czyli baśnie ludu polskiego na Śląsku*”

- „Pieśni ludu śląskiego”
- „Kruszce srebrne w Bytomiu Górnośląskim”,
- „Nowe udoskonalone pszczelarstwo ks plebana Dzierżona” – przekład z niemieckiego
- „Historyczne przedstawienia najosobliwszych zdarzeń w królewskim mieście powiatowym w Oleśnie”
- „Krótkie wyobrażenie historii Śląska dla szkół elementarnych”
- „Krótki rys geografii Śląska dla nauki początkowej”
- „Książka do czytania dla klasy średniej szkół katolickich miejskich i wiejskich”
- „Przewodnik do rachunków pamięciowych dla Nauczycieli elementarnych jako też dla własnego ćwiczenia się”
- „Pielgrzym w Lubopolu, czyli nauki wiejskie, szczególnie dla ludu szląskiego zastosowane”
- „Wzory kaligraficzne polskie”
- „Krótki rys nauki naturalnej”
- „Wskazówki do stosownej uprawy wiejskich warzywnych ogrodów”
- „O śląsko-polskiej mowie”
- „Granice mowy polskiej na Śląsku pruskim”
- „Idyotyzmy i germanizmy śląskie”
- „Spis książek polskich w Śląsku pruskim wydanych”
- „Historia o pobożnej i błogosławionej Petroneli, polskiej pustelnicy na górze Chełm u S. Anny w Górnym Szląsku”
- „Kwiaty moralne zbierane na Górze Świętej Anny w Górnym Szląsku, wydawające najprzyjemniejszą wonność i posiłek dla dusz pobożnych chrześcijańskich: bukiet pierwszy”
- „Kancjonał pieśni kościelnych z melodiami”
- „Zbiór pieśni na Boże Ciało”

DZIECI ZE SZKOŁY PODSTAWOWEJ Z ODDZIAŁAMI
SPORTOWYMI IM. J. LOMPY W WOŹNIKACH PRZY GROBIE
SWOJEGO PATRONA...

...ORAZ W SZKOLE PODCZAS APELU WSPOMINAJĄCEGO
POSTAĆ JÓZEFA LOMPY

W 2019 roku, w 200. rocznicę przybycia Józefa Lompy do Lubszy, w miejscowej szkole symbolicznie odtworzono wydarzenia sprzed dwustu lat (na zdjęciu młodzież z LO w Psarach oraz uczniowie szkoły podstawowej im. J. Lompy w Lubszy)

Zorganizowano także spacer na Górę Grojec – przewodnikiem był Czesław Tyrol lokalny animator i znawca przyrody wcielający się w postać Józefa Lompy

Pamiętki po Józefie Lompie gromadzone są w przyszkolnym muzeum w Lubszy

Pomnik w Lubszy

Dla utrwalenia pamięci i uczczenia zasług Józefa Lompy mieszkańcy Lubszy ponad 90 lat temu podjęli inicjatywę zbudowania okazałego pomnika. Został on ulokowany w pobliżu starej szkoły (będącej miejscem pracy Lompy) i kościoła św. Jakuba Starszego Apostoła. Uroczystość odsłonięcia pomnika odbyła się 2 sierpnia 1931 roku. Oprócz ówczesnego senatora Rzeczypospolitej, Wojciecha Korfantego wzięli w niej udział m.in. córka Józefa Lompy Luiza (Ludwika) Mikowa z rodziną, ks. prałat Aleksander Skowronski oraz inni dostojnicy, a także licznie zgromadzeni mieszkańcy.

FOTOGRAFIA PAMIĄTKOWA NA ZAKOŃCZENIE UROCZYSTOŚCI ODSŁONIĘCIA POMNIKA W LUBSZY (SIERPIEŃ 1931 ROKU). NA ZDJĘCIU M.IN. CÓRKA JÓZEFA LOMPY LUIZA (LUDWIKA) MIKOWA, WOJCIECH KORFANTY ORAZ KS. ALEKSANDER SKOWROŃSKI

W pierwszych dniach II wojny światowej pomnik Józefa Lompy został zniszczony przez okupanta. Odtworzono go – jako replikę oryginalnego pomnika – w 1997 roku w pierwotnym miejscu jego usytuowania, decyzją komitetu organizacyjnego złożonego z przedstawicieli sejmików woj. katowickiego, częstochowskiego i opolskiego, historyków z Biblioteki Śląskiej, Muzeum Śląskiego i Muzeum Miejskiego w Zabrze, a także samorządowców gmin Woźniki, Lubliniec i Olesno.

Niestety, dziesięć lat później, skradziono płaskorzeźbę z wizerunkiem Lompy będącą integralną częścią pomnika. Obecna płaskorzeźba jest zatem kopią wizerunku z pomnika odsłoniętego w 1997 roku.

WOJCIECH KORFANTY
PRZEMAWIAJĄCY
PODCZAS UROCZYŚCZOŚCI

W wyniku zmian w infrastrukturze drogowej (m.in. przebudowy DW 908), lokalizacja pomnika na przestrzeni lat utraciła swoje walory jako miejsce upamiętnienia wybitnego Górnoślązaka. Dawny plac zmienił się w niebezpieczne miejsce tuż przy skrzyżowaniu ruchliwych ulic. Lokalizacja uniemożliwiała także odpowiednią ekspozycję pomnika i jego podświetlenie. Utrzymanie miejsca pamięci w należytym stanie było bardzo utrudnione, a składanie kwiatów i upamiętnienie osoby Józefa Lompy m.in. przez uczniów pobliskiej szkoły – mogło narażać ich na niebezpieczeństwo.

Mieszkańcy Lubszy podczas Zebrań Wiejskich w 2015 i 2019 roku zgodnie wyrazili wolę przeniesienia tego monumentu na teren Ogrodu Botanicznego przy Szkole Podstawowej im. J. Lompy w Lubszy będącego symboliczną kontynuacją ogrodu botanicznego założonego przez swojego Patrona przy dawnej Szkole Ludowej.

Procedura przeniesienia pomnika wiązała się z koniecznością uzyskania opinii Instytutu Pamięci Narodowej. Biuro Upamiętnienia Walk i Męczeństwa IPN nie zgłosiło żadnych zastrzeżeń wobec tych zamierzeń. Pod koniec 2022 roku lubszecki pomnik Józefa Lompy stanął w nowym miejscu na terenie Ogrodu Botanicznego. Przedsięwzięcie zostało sfinansowane ze środków funduszu sołectkiego Lubszy.

HISTORYK LUDWIK MUSIOŁ
PRZY POMNIKU

Polonia

ZAŁOŻYCIEL I NACZELNY REDAKTOR WOKIECZ KORFANTY

BIURO KATOWICE, CIEBIELEGO 8 TEL. POLSKA CENTRALA WIEDZY I KULTURY W WILKOWOJ 11 TEL. 471, PODNAR. ŚL. MAJUROWICZOWO 13 TEL. 3623
WYDZIAŁ JAKUBA JANKI ZAŁOŻYCIEL WYD. POLONIA • KSIĘGARNIA DZIENNYCH CZYMIENIA OKALEWICKI • BIURO 130411 W KATOWICACH

ROK VIII IOBOTA, DNIA 15 (SIERPNIA 1931 R. NR 2462

UROCZYSTY DZIEŃ W LUBSZY ŚL.

Biuro redakcyjne w Lubiszewie • Wzrost tej miejscowości • 1931 r.

„POLONIA”, NR 2462, WYDANIE Z 15.08.1931 R.

POMNIK W STAREJ LOKALIZACJI...

...I PO PRZENIESIENIU W NOWE MIEJSCE

*160.
rocznica
śmierci
Józefa
Lompy*

W publikacji wykorzystano reprodukcje
z Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu
oraz Muzeum Historii Katowic,
zdjęcia z archiwum szkół podstawowych
im. Józefa Lompy w Lubszy i w Woźnikach,
a także fotografie autorstwa
Tobiasza Janusa i Sylwestra Witkowskiego

Na okładce reprodukcja portretu Józefa Lompy
namalowanego przez Stanisława Ligonia
w 1929 roku

Woźniki, 2023

Gmina
Woźniki